

УДК 343.1

DOI <https://doi.org/10.32782/apdp.v98.2023.1>*Д. Л. Аббасова*

## СВОБОДА ВИРАЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ ТА ПОШИРЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО СУДОВИЙ РОЗГЛЯД: ЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

**Постановка проблеми.** Сторони кримінального провадження (переважно захисник, представник) схильні публічно (інтерв'ю для ЗМІ або дописи у соціальних мережах) коментувати перебіг судового розгляду і, ухвалені за його результатами, судові рішення. Це характерно для справ, які викликають суспільний інтерес<sup>1</sup>. Втім, судді інколи оцінюють таку діяльність як тиск і загрозу формування в суспільстві негативної громадської думки щодо роботи органів судової влади в цілому<sup>2</sup>. Судовій практиці відомі випадки, коли адвокати публікують у соціальних мережах дописи, в яких надають оцінку роботі конкретного судді. До того ж, ці публікації можуть містити образливі слова, адресовані служителям Феміди або іншим учасникам кримінального провадження, що підриває авторитет правосуддя<sup>3</sup> [1]. Проблему загострює також те, що до коментування цих дописів долучається невизначене коло осіб, яке надає оцінку обставинам справи у моральній, а не юридичній площині. Як приклад, такі висловлювання можуть порушити принцип презумпції невинуватості, містити образливу лексику або погрози сторонам чи іншим учасникам кримінального провадження, що безумовно є неприйнятним з позиції етики<sup>4</sup>. Проблемним також залишаються питання відеофіксації судового розгляду з подальшим розміщенням таких матеріалів у публічному просторі. Це пояснюється тим, що розголошення обставин кримінального провадження або персональних даних його учасників може бути суперечливим як з позиції етики, так і права.

<sup>1</sup> Наприклад, адвокати публічно коментували перебіг судового розгляду об'єднаного кримінального провадження щодо завдання збитків ДП НАЕК «Енергоатом» та ДП «Схід ГЗК». (див.: Законодавство забороняє притягнення адвоката до відповідальності за його висловлювання у справі – позиція РАУ. Національна асоціація адвокатів України. 2020. URL: <https://unba.org.ua/news/5953-zakonodavstvo-zaboronyae-prityagnennya-advokata-dovidprovidal-nosti-za-jogo-vislovlyuvannya-u-spravi-poziciya-rau.html> (дата звернення: 27.11.2022)).

<sup>2</sup> Наприклад, звернення суддів ВАКС до ВРП та Генерального прокурора щодо втручання у діяльність суддів учасниками справи про завдання збитків ДП НАЕК «Енергоатом» та ДП «Схід ГЗК». ВАКС звернувся до ВРП та Генерального прокурора щодо втручання у діяльність суддів учасниками справи про завдання збитків ДП НАЕК «Енергоатом» та ДП «Схід ГЗК». Вищий антикорупційний суд України. URL: <https://hcac.court.gov.ua/hcac/pres-centr/news/1003980/> (дата звернення: 27.11.2022).

<sup>3</sup> З тексту судового рішення – «Заголовки до постів «Непокаране зло зростає і цьому сприяє правосуддя та суддівська система», «Кривосуддя по Татарбунарські», «Татарбунарський суддя – адвокат лісових розбійників». У постах зазначалось, що суддя шукає лазівки, щоб захистити не державні інтереси, а навпаки – «не образити» порушника».

<sup>4</sup> На разі, Законом «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» встановлено адміністративну відповідальність лише за булінг (цькування) учасника освітнього процесу (ст. 173-4 КУпАП). Цькування у мережі Інтернет дорослих осіб (т.з. кібербулінг) не тягне за собою адміністративної або кримінальної відповідальності. Один із способів захисту порушеного права – звернення до суду з позовною заявою про спростування відомостей, які принижують честь і гідність особи.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Окремих питань співвідношення свободи вираження поглядів з авторитетом судової влади торкались О. Хотинська-Нор, Л. Остафійчук, Н. Сташків, В. Заборовський та інші. Водночас, значна частина етико-правових проблем публічного обговорення і відеофіксації судового розгляду залишається нерозв'язаною, що зумовлює актуальність дослідження.

**Мета статті.** Дослідити проблематику свободи вираження поглядів і поширення інформації про судовий розгляд у розрізі етичних аспектів взаємодії сторін та учасників кримінального провадження.

**Виклад основного матеріалу.** ПАЕ не забороняють розміщувати або коментувати інформацію у соціальних мережах (ч. 1 ст. 57 ПАЕ). Відповідну позицію<sup>5</sup> висловила також РАУ у рішенні від 15 жовтня 2020 року [2]. При цьому поведінка адвоката у мережі Інтернет має відповідати принципам чесності, стриманості та гідності. Це означає, що зміст коментарів не повинен порушувати положень чинного законодавства (ч. 2 ст. 59 ПАЕ), а форми спілкування не повинні містити правовий нігілізм, будь-який вид агресії, ворожнечі і нетерпимості. Адвокат зобов'язаний вести себе шанобливо і не допускати образливої поведінки (ч. 3 ст. 59 ПАЕ).

Практикою ЄСПЛ напрацьовано критерії, які визначають, що слід розуміти під образливою поведінкою. ЄСПЛ підкреслює, що суди так само, як й інші державні органи, не захищені від критики та контролю. Сторони мають право коментувати здійснення правосуддя з метою захисту своїх прав, однак висловлювання не повинні виходити за певні межі. Потрібно чітко розрізняти критику та образу. Якщо єдиною метою будь-якої форми вираження є образа або посягання на гідність суду чи його членів, застосування належної санкції не буде становити порушення ст. 10 ЄКПЛ (право на свободу вираження поглядів) [3, п. 33; 4, п. 88].

У пошуках справедливого балансу між захистом авторитету судової влади та правом на свободу вираження поглядів, ЄСПЛ оцінює: 1) чи обмежуються зауваження учасника кримінального провадження залогом суду [5, п. 80] або поширені у ЗМІ [6, п. 52]; 2) чи повторювались зауваження поза залогом суду [7, п. 137; 4, п. 93]; 3) характер зауважень, тобто емоційність, використання непристойної, принизливої або саркастичної лексики [4, п. 90]; 4) наявність значного суспільного інтересу щодо перебігу судового розгляду [7]; 5) співрозмірність застосованого стягнення до висловлювань заявників [4, 5].

Наприклад, у справі «Моріс проти Франції» (заява 29369/10) [7], незважаючи на те, що заявник, будучи адвокатом, під час інтерв'ю журналісту місцевої газети, висловився: «слідчий суддя продемонстрував поведінку, яка повністю суперечила принципам неупередженості та справедливості», Суд визнав порушення відносно нього ст. 10 Конвенції. ЄСПЛ оцінив такі зауваження як критику з питань функціонування судової системи, що є допустимою для адвоката з метою привернення уваги громадськості до потенційних проблем судової влади. При цьому Суд вра-

<sup>5</sup> Законодавство не містить жодних заборон для адвокатів надавати публічні коментарі щодо відкритих судових засідань, порядку їх організації та ведення, позицій інших учасників провадження, власної правової позиції з метою захисту прав та інтересів своїх клієнтів. Тим більше, законодавство не передбачає жодних переваг чи пріоритетного порядку у наданні коментарів ЗМІ, через соціальні мережі щодо судових проваджень, які є відкритими і публічними.

хував наявність значного суспільного інтересу щодо перебігу судового розгляду справи, в якій заявник виступав адвокатом, а також не співрозмірність застосованого стягнення до висловлювань заявника (притягнення до кримінальної відповідальності та призначення покарання у вигляді штрафу) [8].

Варто також зупинитись на аналізі справи «Багіров проти Азербайджану» (заяви 81024/12; 28198/15). Відносно заявника було відкрито дисциплінарне провадження за заявою судді місцевого суду. Підставою стало те, що заявник, будучи адвокатом, зробив зауваження щодо судової системи та судді, який розглядав кримінальне провадження за обвинуваченням його клієнта<sup>6</sup>. Рішенням органу адвокатського самоврядування до заявника застосовано дисциплінарне стягнення у вигляді позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю<sup>7</sup> [5].

Оцінюючи чи мало місце порушення ст. 10 ЄКПЛ відносно заявника у цій справі, ЄСПЛ виходив з наступного. Висловлювання адвоката є не лише загальною критикою функціонування судової системи. Зауваження, які звинувачують суддю в недостатній професійності, свідчать про відсутність поваги до суду та можуть бути образливими [5, п. 79]. Втім, заявник (адвокат) висловив зауваження у судовому засіданні під час проведення судового розгляду відносно його клієнта. Ці висловлювання не поширювались у ЗМІ та не повторювались заявником поза межами судової зали [5, п. 80]. У зв'язку з цим, ЄСПЛ дійшов висновку, що дисциплінарне стягнення у вигляді позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю, застосоване відносно заявника, було непропорційним законній меті, яку переслідували, а тому мало місце порушення ст. 10 ЄКПЛ [5, пп. 84–85].

Отже, адвокат не може бути притягнутим до дисциплінарної або будь-яких інших видів відповідальності за публічне обговорення судового розгляду справи, у якій він бере участь. Винятком можуть бути висловлювання, єдиною метою яких є образа суду або судової системи в цілому. У той час як висловлювання-критика допускається з метою захисту прав та законних інтересів клієнта шляхом привернення уваги громадськості до проблем функціонування судової влади.

Втім, дещо інша ситуація постає у випадках публічного обговорення судового процесу іншими учасниками кримінального провадження. Наприклад, судом. Відповідно до ст. 12 Кодексу суддівської етики суддя не може робити публічних заяв, коментувати в засобах масової інформації справи, які перебувають у провадженні

<sup>6</sup> Зауваження заявника з тексту судового рішення: *«Яка держава, такий і суд... Якби в Азербайджані було правосуддя, суддя Р.Х. не ухвалював би несправедливих і фрагментарних рішень. І взагалі, така людина не була б суддею...»* (п. 25).

<sup>7</sup> До заявника застосовано найбільш суворий вид стягнення, оскільки він вже притягнув до дисциплінарної відповідальності за порушення правил адвокатської етики. Представляючи інтереси матері одного із загиблих затриманих, заявник запропонував організувати акцію протесту проти жорстокості місцевої поліції під назвою *«затриманим потрібен не адвокат, а палиця»*. Це прозвучало відкрито на засіданні робочої групи адвокатів, а після опубліковано однією із місцевих газет (п. 11). Як наслідок, заявника було притягнуто до дисциплінарної відповідальності із застосуванням зупинення права на заняття адвокатською діяльністю строком на 1 рік. Вищий орган адвокатського самоврядування і судові органи відмовили заявнику в оскарженні рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності, попри те, що за місяць до засідання робочої групи адвокатів клієнтка заявника сама озвучила, що її сина було вбито працівниками поліції під час затримання. Заявник лише послався на слова клієнтки.

суду та піддавати сумніву судові рішення, що набрали законної сили. Це правило встановлено з метою забезпечення неупередженості і безсторонності суду під час розгляду справи.

Наприклад, у справі «Лавентс проти Латвії» (заява 58442/00) суддя критикувала у пресі позицію захисту, висловлювала припущення про можливі результати розгляду справи до її завершення і виявляла подив стосовно того, що заявник наполягав на своїй невинуватості. ЄСПЛ оцінив, що суддя визначилась із процесуальним рішенням і була готова постановити обвинувальний вирок ще до завершення розгляду справи по суті. Це свідчить про відсутність неупередженості та безсторонності суду, а тому мало місце порушення ст. 6 Конвенції [9, п. 118]. Ще одним прикладом є справа № 1-кп/463/4/14. Прокурор і потерпілі посилались у апеляційній скарзі на те, що судом присяжних, в порушення вимог п.п. 4, 6 ч. 2 ст. 386 КПК України, в ході перебування суду в нарадчій кімнаті та постановлення вироку, надано інтерв'ю кореспонденту газети, у якому розголошено відомості стосовно суті кримінального провадження та висловлено позицію про невинуватість обвинуваченого. Зазначений факт свідчить про те, що присяжні, як основні, так і запасні, у перервах для відпочинку в нараді суддів спілкувалися між собою, що також є порушенням вимог ч. 2, 3 ст. 367 КПК України [10].

Отже, судді категорично не можуть коментувати перебіг судового процесу. Це ставить під сумнів їх неупередженість і незалежність, які мають переважати над суспільним інтересом задля забезпечення права на справедливий судовий розгляд.

Актуальним залишається також питання здійснення відеофіксації судового розгляду з подальшим оприлюдненням таких матеріалів у публічному просторі. Такі дії можуть вступати у конфронтацію із завданнями кримінального провадження і, водночас, бути суперечливими з етичних міркувань. Ч. 4 ст. 11 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів» передбачено право осіб, присутніх в залі судового засідання проводити: 1) фотозйомку; 2) відео-; 3) аудіозапис з використанням портативних відео- та аудіотехнічних засобів. Окремий дозвіл суду не вимагається. Натомість відповідно до ч. 6 ст. 27 КПК України проведення в залі судового засідання фотозйомки, відеозапису допускаються на підставі ухвали суду, що приймається з урахуванням думки сторін та можливості проведення таких дій без шкоди для судового розгляду.

Законодавець не визначив, що слід розуміти під шкодою для судового розгляду. Аналіз судової практики дозволяє виокремити обставини на які посилались суди, обґрунтовуючи «шкоду для судового розгляду» при здійсненні відеофіксації (ч. 6 ст. 27 КПК України)<sup>8</sup>:

– тиск на суд, необхідність підтримання авторитету правосуддя [11] та безпеки колегії суддів [12]. З тексту судового рішення у справі № 200/5487/17: «судові засідання, в яких розглядаються кримінальні провадження та вирішуються долі людей, не є якимось приватним святом, театральною або цирковою виставою аби сторонні особи проводили відеозйомку судового засідання для себе «на пам'ять» [11];

– недопущення оприлюднення судового процесу у мережі Інтернет, створення дописів та надання коментарів позапроцесуального характеру. Наприклад, у справі № 277/16/16-к обвинувачений заперечував проти здійснення потерпілим відеофік-

<sup>8</sup> У кожному випадку суд враховував думку сторін кримінального провадження.

сації судового засідання у зв'язку з тим, що останній постійно публікує відео у соціальних мережах та надає коментарі на власний розсуд. Враховуючи думку сторони захисту, а також те, що під час судового розгляду забезпечується повне фіксування засідання за допомогою звукозаписувального технічного засобу, суд дійшов висновку, що проведення відеозйомки може призвести до порушення прав і законних інтересів учасників кримінального провадження [13];

– захист доказової інформації у кримінальному провадженні<sup>9</sup> [14], або персональних даних учасників кримінального провадження<sup>10</sup> [15, 16]. Наприклад, у справі № 524/3466/16-к обвинувачений заперечував проти відеофіксації судового засідання щодо затвердження або відмови у затвердженні угоди про визнання винуватості, оскільки під час цього засідання будуть оголошені персональні дані особи. Суд дозволив здійснення безперервної відеофіксації, однак заборонив поширення інформації про персональні дані у публічному просторі [16].

Третя група обставин є найбільш переконливою для обґрунтування «шкоди судового розгляду» при проведенні відеофіксації. Це пояснюється тим, що сам по собі факт здійснення відеофіксації сторонніми особами не може свідчити про наявність тиску на суд. Ведення акаунтів у соціальних мережах, розміщення дописів (у тому числі фото та відео), надання коментарів (які не підпадають під критерії образливої поведінки, встановлені практикою ЄСПЛ) належать до приватної сфери кожного користувача і є проявом реалізації свободи вираження поглядів. Заборона відеофіксації судового розгляду як превенція для не опублікування вільними слухачами перебігу судового процесу у мережі Інтернет є безпідставною. У той час як захист доказової інформації або персональних даних сторін або інших учасників кримінального провадження може бути вразливим. Саме тому слід визнати обґрунтованими рішення суду, які обмежують право на здійснення відеофіксації або поширення таких матеріалів у публічному просторі.

**Висновки.** Етико-правові проблеми публічного обговорення та відеофіксації судового розгляду виникають у розрізі співвідношення свободи вираження поглядів із захистом інтересів учасників кримінального провадження та авторитетом судової влади. Поширення у неетичній формі (з використанням образливої лексики або суб'єктивної оцінки) інформації щодо обставин кримінального провадження та суті процесуальних рішень порушує право людини на повагу до честі та гідності, а також підриває авторитет органів правосуддя. У практиці ЄСПЛ застосовуються критерії допустимості висловлювань щодо судового розгляду: (а) місце (приміщення суду / ЗМІ), (б) повторюваність поза залом суду, (в) характер (емоційність, використання непристойної, принизливої або саркастичної лексики), (г) наявність суспільного інтересу, (ґ) співрозмірність стягнення до висловлювання. ЄСПЛ дозволяє публічне обговорення судового розгляду, метою якого є критика, а не образа. Цей підхід не поширюється на суддів і присяжних, оскільки може викликати сумніви у їх неупередженості. Аналогічно публічному обговоренню, право присутніх

<sup>9</sup> Суд задовольнив клопотання прокурора про заборону проведення відеозапису судового засідання під час допиту свідків, оскільки існують ризики того, що показання свідків, які допитуються судом стануть відомими свідкам, які ще не допитані.

<sup>10</sup> Суд дозволив проведення відеозапису судових засідань, однак не у повному обсязі. Виняток – встановлення персональних даних учасників кримінального провадження.

здійснювати відеофіксацію може підлягати обмеженню, якщо це завдає шкоди для судового розгляду, виходячи з таких обставин: (а) тиск на суд, (б) поширення відеоматеріалів у мережі з наданням коментарів позапроцесуального характеру, (в) втрата доказового матеріалу або розголошення персональних даних учасників. Втім, третя група обставин є найбільш переконливою, оскільки сам по собі факт відеофіксації не свідчить про тиск на суд, а розміщення та коментування матеріалів у мережі, які не містять характер образливих, належить до приватної сфери учасників кримінального провадження і є проявом реалізації свободи вираження поглядів.

### Література

1. Ухвала Татарбунарського районного суду Одеської області від 19 грудня 2019 р., судова справа № 515/1919/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86441809> (дата звернення: 27.11.2022).
2. Офіційна позиція Ради адвокатів України щодо звернення суддів Вищого антикорупційного суду до Вищої ради правосуддя та Генерального прокурора щодо втручання у діяльність суддів затв. рішенням РАУ від 15 жовтня 2020 року № 99. URL: [https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2020-10-15-r-shennya-rau\\_5fa27e7015d25.pdf](https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2020-10-15-r-shennya-rau_5fa27e7015d25.pdf) (дата звернення: 27.11.2022).
3. Case of Kincses v. Hungary (Application no. 66232/10); Judgment European Court of Human Rights, 01 June 2015. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/rus?i=001-150673> (Last accessed: 01.12.2022).
4. Case of Mikhaylova v. Ukraine (Application no. 10644/08); Judgment European Court of Human Rights, 6 June 2018. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/rus?i=001-181381> (Last accessed: 01.12.2022).
5. Case of Bagirov v. Azerbaijan (Applications nos. 81024/12 and 28198/15); Judgment European Court of Human Rights, 25 September 2020. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/rus?i=001-203166> (Last accessed: 01.12.2022).
6. Case of Nikula v. Finland (Application no. 31611/96); Judgment European Court of Human Rights, 21 March 2002. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/rus?i=001-60333> (Last accessed: 01.12.2022).
7. Case of Morice v. France (Application no. 29369/10); Judgment European Court of Human Rights, 23 April 2015. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/rus?i=001-154265> (Last accessed: 01.12.2022).
8. Адвокат може коментувати дії судді поза залом суду, щоб привернути увагу громадськості до потенційних недоліків судової системи (ЄСПЛ в світлі статті 10 Конвенції). Протокол.ua. Юридичний інтернет ресурс. URL: [https://protocol.ua/ua/advokat\\_moge\\_komentuvati\\_dii\\_suddi\\_poza\\_zaloyu\\_sudu\\_shchob\\_privernuti\\_uvagu\\_gromadskosti\\_do\\_potentsiynih\\_nedolikiv\\_sudovoi\\_sistemi\\_\(v\\_svitli\\_statti\\_10\\_konventsii\)](https://protocol.ua/ua/advokat_moge_komentuvati_dii_suddi_poza_zaloyu_sudu_shchob_privernuti_uvagu_gromadskosti_do_potentsiynih_nedolikiv_sudovoi_sistemi_(v_svitli_statti_10_konventsii)) (дата звернення: 01.12.2022).
9. Справа «Лавентс проти Латвії» (Заява 58442/00); Європейський Суд з прав людини, 28 лютого 2003. URL: [file:///C:/Users/user/Downloads/CASE%20OF%20LAVENTS%20v.%20LATVIA%20-%20\[Ukrainian%20Translation\]%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/CASE%20OF%20LAVENTS%20v.%20LATVIA%20-%20[Ukrainian%20Translation]%20(1).pdf) (дата звернення: 04.12.202).
10. Вирок Апеляційного суду Львівської області від 24 липня 2014 р., судова справа № 1кп/463/4/14. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/39879760> (дата звернення: 25.04.2023).
11. Ухвала Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська від 02 червня 2017 р., судова справа № 200/5487/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/66871303> (дата звернення: 01.12.2022).
12. Ухвала Апеляційного суду Черкаської області від 13 листопада 2014 р., судова справа № 705/1074/14к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/50356397> (дата звернення: 01.12.2022).
13. Ухвала Смілянського районного суду Житомирської області від 23 жовтня 2017 р., судова справа № 277/16/16к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/69695680> (дата звернення: 01.12.2022).
14. Ухвала Городищенського районного суду Черкаської області від 18 березня 2016 р., судова справа № 2308/1706/2012. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/56530492> (дата звернення: 01.12.2022).
15. Ухвала Павлоградського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 16 листопада 2018 р., судова справа № 188/1262/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77921283> (дата звернення: 01.12.2022).

16. Ухвала Автозаводського районного суду м. Кременчука Полтавської області від 06 червня 2016 р., судова справа № 524/3466/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/58164269> (дата звернення: 01.12.2022).

### Анотація

**Аббасова Д. Л. Свобода вираження поглядів та поширення інформації про судовий розгляд: етико-правові аспекти.** – Стаття.

Статтю присвячено дослідженню етико-правових проблем свободи вираження поглядів та поширення інформації про судовий розгляд. Автором наведено приклади публічного обговорення обставин кримінального провадження та суті процесуальних рішень, яке здійснювалось з використанням образливої лексики та суб'єктивних оцінок. Доведено, що поширення інформації у неетичній формі порушує права учасників кримінального провадження на повагу до честі та гідності, а також підриває авторитет судової влади. Спираючись на практику ЄСПЛ, визначено, що публічне обговорення судового розгляду дозволяється за умови, якщо його метою є критика, а не образа. Визначено критерії прийнятності таких висловлювань: 1) місце; 2) повторення поза залом суду; 3) характер; 4) наявність суспільного інтересу; 5) співрозмірність застосованого стягнення до висловлювання. Обґрунтовано недопустимість поширення інформації про судовий розгляд суддями та присяжними.

На прикладах із національної судової практики проаналізовано випадки обмеження права присутніх здійснювати відеофіксацію, якщо це завдає шкоди для судового розгляду: 1) тиск на суд; 2) недопущення оприлюднення судового процесу у мережі Інтернет, створення дописів та надання коментарів позапроцесуального характеру; 3) втрата доказового матеріалу або розголошення персональних даних у кримінальному провадженні. Автором обґрунтовано: 1) відеофіксація судового розгляду не чинить тиск на суд і не підриває авторитет органів судової влади; 2) поширення відеоматеріалів у мережі Інтернет і розміщення коментарів до них належить до приватної сфери учасників кримінального провадження. Доведено, що право на відеофіксацію може обмежуватись, якщо це необхідно для виконання завдань кримінального провадження та захисту інтересів його учасників. Проблеми, які порушуються у статті є актуальними та такими, що викликані потребами юридичної науки та практики.

**Ключові слова:** публічне обговорення, коментування, відеофіксація, захист доказової інформації, захист персональних даних.

### Summary

**Abbasova D. L. Freedom of expression and dissemination of information about court proceedings: ethical and legal aspects.** – Article.

The article considers the issue of ethical and legal problems of freedom of expression and the dissemination of information about court proceedings. The author gives examples of public discussion of the circumstances of a criminal proceedings and the essence of procedural decisions, which was carried out using offensive vocabulary and subjective assessments. It has been proven that disseminating information in an unethical manner violates the rights to respect for honor and dignity of participants in criminal proceedings, as well as undermines the authority of the judiciary. It is determined on the practice of the ECHR, that public discussion of the trial is allowed, when it's purpose is criticism, but not insult. Criteria for the admissibility of the following statements are defined: 1) place; 2) repetition outside the courtroom; 3) character; 4) public interest; 5) proportionality of the penalty applied to the statement. The inadmissibility of disseminating information about the trial by judges and jurors is substantiated.

The right to conduct video recording is restricted in national judicial practice, if it harms the court proceedings: 1) pressure on the court; 2) prevent the publication of court proceedings on the Internet, creating posts and providing comments of an extra-procedural nature; 3) loss of evidence or disclosure of personal data in criminal proceedings. The author substantiates: 1) video recording of court proceedings doesn't put pressure on the court and doesn't undermine the authority of the judiciary; 2) distribution of video materials on the Internet and posting of comments on them belongs to the private sphere of participants in criminal proceedings. It has been proven that the right to video recording can be limited if it is necessary to fulfill the tasks of criminal proceedings and protect the interests of its participants. The problems raised in the article are relevant and caused by the needs of legal science and practice.

**Key words:** public discussion, comment, video recording, preserving evidence, protection of personal data.